

DN Debatt**DN Debatt.** *"Oklar läroplan gör att elever kan prata sig till höga betyg"*

Läroplanen signalerar att lärarens roll ska degraderas från att vara en auktoritet i klassrummet till att bli en egalitär deltagare i elevernas gemenskap, skriver Isak Skogstad. Foto: Berit Roald/TT.

Publicerad 2017-11-21

De sjunkande resultaten i skolan kan bero på att läroplanen tvingar skolan att arbeta på ett sätt som går emot forskningen om inlärning. Därför måste läroplanen revideras, på samma sätt som i Tyskland och Storbritannien, med tydliga formuleringar om exakt vilka ämneskunskaper som ska förmedlas i vilka årskurser, skriver läraren Isak Skogstad.

[Skriv ut](#)[Rätta artikel](#)[Spara artikel](#)

För drygt ett år sedan publicerade Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien en [kartläggning av alla relevanta mätningar av kunskapsutvecklingen hos eleverna i den svenska skolan](#).

Forskarna bakom rapporten kunde konstatera att Sverige visserligen presterade relativt väl kring sekelskiftet, men att en omfattande nedgång gick att bevittna under 2000-talet.

Nedgången återfinns över hela linjen, hos såväl hög- som lågpresterande elever. Forskarna bakom rapporten konstaterade att "det är möjligt att gå 13 år i svensk skola, varav de tre sista åren i ett matematikintensivt gymnasieprogram, få höga betyg och ändå ha mycket begränsade kunskaper i ämnet".

De sjunkande resultaten i den svenska skolan är ett ämne som återkommande debatteras. Vänstern hävdar ofta att orsakerna ligger i systemfel, som exempelvis införandet av det fria skolvalet i början av 1990-talet. Det tycks dock sakna tydligt stöd i forskning. Från högern är i stället förklaringarna till de fallande kunskapsresultaten ofta lärarnas bristfälliga kompetens, trots att [PIAAC-mätningarna](#) visar att svenska lärare når förhållandevis höga kunskapsnivåer. Oavsett vad så står vi inför ett problem – eleverna lär sig allt mindre.

Så varför presterar då svenska elever sämre?

En möjlig förklaring som ofta negligeras i debatten handlar om skolans styrdokument. Dessa dokument, som är bindande och således ska följas av alla skolor och lärare, styr skolan i en såpass hög omfattning att en förändring av dem är oundvikligt om syftet är att påverka skolan långsiktigt. Alliansregeringen införde en ny läroplan som syftade till att stärka kunskapsbetoningen i skolan. I samma veva uppdaterades skollagen med ett krav på att skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Paradoxalt nog dikterar läroplanen att skolan ska arbeta på sätt som går emot tydlig evidens om hur inläring går till. Mitt i denna krock står vi lärare, som förväntas följa både skollag och läroplan.

I praktiken leder det till social reproduktion och generationer av okunniga elever som får svårt hävda sig på såväl arbetsmarknaden som i den demokratiska samhällsdebatten.

Här är några exempel på skolans styrdokument som saknar alternativt går emot rådande evidens:

1 Elevinflytande. Läraren ska, enligt läroplanen, säkerställa att elever är med och planerar och utvärderar undervisningen samt att eleverna får ett reellt inflytande på såväl arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Tanken bakom detta är säkerligen god, men eleverna är barn som varken är kognitivt eller socialt mogna att ta ett alltför stort ansvar för undervisningen. Skolverket hävdar att "elevernas möjligheter att lära och utvecklas ökar när lärare utgår från deras intressen och erfarenheter", men det finns anledning att tro att elevinflytande är kontraproduktivt. När eleverna själva får välja hur undervisningen ska bedrivas och vad den ska innehålla så

riskerar skolan att befästa snare än vidga elevernas kunskapshorisont, vilket leder till en oreflekterad social reproduktion av elevernas kulturella kapital.

2 Kunskapskraven. Utöver att kunskapskraven i läroplanen är svårtolkade och abstrakta ställer de samtidigt ouppnåeliga krav. Ett tydligt exempel är kravet för betyget C i slutet av årskurs 9 i samhällskunskap: "Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då förhållandevis komplexa samband med utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang". Kravnivån hör mer hemma på universiteten än i grundskolan, samtidigt som exakt vad eleven förväntas kunna döljs av betoningen på elevens förmåga att kunna undersöka, beskriva och resonera. Kraven gör att en elev i princip kan prata sig till ett högt betyg samtidigt som en likvärdig och rättssäker bedömning är ouppnåelig.

3 Entreprenöriellt lärande. Läroplanen dikterar att skolan ska stimulera elevernas kreativitet och nyfikenhet i syfte att främja entreprenörskap. Skolverket hävdar att entreprenöriellt lärande främjar elevernas generella kompetenser, som exempelvis deras kreativitet och problemlösningsförmåga. Karaktäristiskt för detta är "ämnesövergripande tematiska arbetssätt där elever tar ansvar för sitt lärande". Det är anmärkningsvärt då rigorösa studier visar att förmågor som exempelvis kreativitet och problemlösningsförmåga är domänspecifika och inte generella, samtidigt som undervisningsmetoder där eleven förväntas ta ett ökat ansvar för sin egna inläring är mycket mindre effektivt än de metoder där lärare tydligt leder undervisningen.

Läroplanen signalerar att lärarens roll ska degraderas från att vara en auktoritet i klassrummet till att bli en egalitär deltagare i elevernas gemenskap. Kunskapskraven innehåller abstrakta värdeord, som för den enskilde läraren är omöjliga att tolka utan subjektiva antaganden – vad är skillnaden mellan ett utvecklat och ett välutvecklat resonemang? Undervisningen ska samtidigt utveckla elevernas generella kompetenser, trots att forskning tyder på att det inte går. I mångt och mycket liknar detta situationen i den franska skolan i slutet av 1980-talet, då utbildningsministern Lionel Jospin införde en läroplan som betonade generella kompetenser och en skola som utgår från elevens intresse. Data visar att resultatet av förändringen blev katastrofal: mellan 1987 och 2007 skedde ett massivt kunskapsstapp hos elever från samtliga socialgrupper. Låter det bekant?

En tydlig och konkret läroplan med ett uttalat och fastställt kunskapsinnehåll kan bli garanten för att alla elever, oaktat deras sociala och kulturella kapital, får ta del av den delade kunskap som utgör ett fundament i samhällsgemenskapen.

För att långsiktigt stärka kunskapsresultaten i den svenska skolan och säkerställa en hög nivå av likvärdighet gällande den gemensamma kunskapsbasen måste läroplanen revideras. Den måste få tydliga skrivningar om exakt vilka ämneskunskaper som ska förmedlas i vilka årskurser. Liknande reformer

genomfördes i Tyskland efter att de genomgick "Der Pisa-Schock" i början av 2000-talet, vilket gav upphov till stärkta kunskapsresultat. Nu har även [Storbritannien](#) följt efter och uppdaterat läroplanerna i en mer kunskapsorienterad riktning. Kunskapskraven bör i så hög utsträckning som möjligt vara kvantitativt mätbara, och då speciellt i de tidigare stadierna för att möjliggöra externa kontrollstationer som kan identifiera elever som hamnat efter. Skolmyndigheterna måste dessutom sluta saluföra undervisningsmetoder som inte återfinner tydligt stöd i forskningens evidens.

En tydlig och konkret läroplan med ett uttalat och fastställt kunskapsinnehåll kan bli garanten för att alla elever, oaktat deras sociala och kulturella kapital, får ta del av den delade kunskap som utgör ett fundament i samhällsgemenskapen. När skolan, som det är i Sverige, har blivit till en arena där generella kompetenser ska utvecklas och elevernas intresse tillvaratas, riskerar den samhällsinstitution som sägs finnas för att främja social mobilitet snarare hämma densamma. I praktiken leder det till social reproduktion och generationer av okunniga elever som får svårt hävda sig på såväl arbetsmarknaden som i den demokratiska samhällsdebatten.

DN Debatt. 22 november 2017

Debattartikel

Isak Skogstad, högstadielärare:

["Oklar läroplan gör att elever kan prata sig till höga betyg"](#)

Repliker

Tre lärare som undervisar på en skola med entreprenöriell inriktning i Huddinge:

["Påståendena saknar stöd i forskning och empiri"](#)

Läs fler artiklar på [DN Debatt](#).

Ämnen i den här artikeln:

SKOLVERKET

Följ

SKOLAN

Följ

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribenten svarar för åsikter i artikeln.

Isak Skogstad, högstadielärare

Kommentera artikeln

I samarbete med tjänsten Ifrågasätt erbjuder DN nu möjligheten att kommentera artiklar på Ledare, DN Debatt, Kultur, Insidan och Sthlm. Kanske kan du bidra med andra synvinklar och fakta? Håll dig till ämnet och håll en god ton. Visa respekt för andra skribenter och berörda personer i artikeln. Vi tar bort inlägg som vi bedömer är olämpliga.

IFRÅGASÄTT
BETA

Logga in/Skapa konto

Skriv din kommentar...

Lägg till referens

Kommentera

Mats Björnsson - Stockholm - för 9 dagar sedan

Anmäl

Skogstad beskriver inflytande i vardagen som en motsättning mellan elever och lärare, där elevers inflytande gör läraren till bara en som är jämställd med eleverna. Det är grav missuppfattning av vad elevinflytande avses vara och av förhållandet mell ...
(visa mer)

Svara Reagera 1

Joakim Wennlund - Stockholm - för 11 dagar sedan

Anmäl

Isak Skogstad gör en mycket god analys, sånär som på punkten om huruvida införande av det fria skolvalet har inverkat negativt på kunskapsresultaten utifrån "relevanta mätningar"(PISA, TIMMS, etc.).

Indirekt har det rimligen gjort det, med tanke på ... (visa mer)

Svara Reagera 15

Cecilia Björkstrand - Hässleholm - för 11 dagar sedan

Anmäl

Punkt 1- instämmer.

Att utgå från intressen och erfarenheter betyder att lärare anpassar utifrån behov, möter eleven utifrån deras förförståelse, bemöter och bygger vidare på eventuella tankar hos eleven genom att

t ex ställa adekvata frågor samt vid ... ([visa mer](#))

Svara Reagera 1

Pragmatiker - Alias - för 11 dagar sedan

Anmäl

Vettiga synpunkter. Vi ska dock ej glömma att 'Björklunds experimentverkstad' har stor del i skolans misslyckande.

Det nya och onödiga betygssystemet har vållat stora problem för både elever och lärare. Björklund kunde heller inte förhindra betygsinf ... ([visa mer](#))

Svara Reagera 4

Maria Åkerman - Ronneby - för 11 dagar sedan

Anmäl

Artikeln tar upp flera aspekter på varför skolans aktuella styrdokument

inte kan fungera generellt sett.

Krav och mål för t ex olika betygsteg är så oklara, endast definierade genom olika värder. Alldeles riktigt som Skogstad påpekar lämnas här fäl ... ([visa mer](#))

Svara Reagera 8

Kjell Eriksson - Falun - för 11 dagar sedan

Anmäl

Klart vettiga och insiktsfulla synpunkter! Ett annat angreppssätt för att på sikt få ordning på en god del av de flummiga styrformuleringar som nu gäller i skolvärlden vore att för tillträde till högre utbildning efter gymnasiet ha inträdesprov. Med ... ([visa mer](#))

Svara Reagera 6

Bengt Eklund - Södra Sandby - för 11 dagar sedan

Anmäl

Det finns ju skolor som trots läroplanen uppnår utmärkta resultat. Ge läraren verktyg för att vara ledare i klassrummet, så kommer resultaten. Elever måste komma i tid, arbeta hårt, bli rättvist bedömda och få en vettig feedback på vad de skall lära ... ([visa mer](#))

Svara Reagera 1

Läs om hur Ifrågasätt använder cookies.

IFRÅGASÄTT

MISSA INTE NÄSTA ARTIKEL:

<https://www.dn.se/debatt/oklar-laroplan-gor-att-elever-kan-prata-sig-till-hoga-betyg/>

Sida 6 av 12

"Påståendena saknar stöd i forskning och empiri"

Tillbaka till toppen

Andra läser.

Svenskt bottenapp inledde handbolls-VM

Skämtsam gentrifieringsskylt utanför kafé väckte raseri

Senaten röstade ja till Trumps skatteförslag

Repliker

Repliker. "Påståendena saknar stöd i forskning och empiri"

Publicerad 2017-11-23

REPLIK DN Debatt 22/10. Isak Skogstad målar upp en polariserad bild av den svenska skolan och våra styrdokument. Vi känner inte alls igen oss i den bilden.

Kanske lever vi i olika världar? skriver tre lärare som undervisar på en skola med entreprenöriell inriktning i Huddinge.

Skriv ut

Rätta artikel

Spara artikel

Isak Skogstad tycks påstå att läroplanen tvingar in oss pedagoger i något slags limbo där vi dras mellan ytterligheterna att antingen vara "en auktoritet i klassrummet" eller en lärare som helt abdikerat från sitt pedagogiska ledarskap och lämnat över hela ansvaret till sina elever. Så ser verkligheten inte ut. Att arbeta entreprenöriellt innebär inte att elever släpps fria vind för våg utan snarare betyder detta förhållningssätt ett fördjupande av de kunskaper som finns beskrivna i läroplanens centrala innehåll.

Att påstå att lärare som jobbar entreprenöriellt inte tydligt leder undervisningen är ett tecken på att Skogstad saknar stöd i både forskning och empiri. Visserligen hänvisar Skogstad till "rigorösa studier" men uppger inte exakt var dessa går att finna. Enligt teknologie doktor [Martin Lackeus studie som omfattar 19 grundskolor i Sverige](#) leder entreprenöriell utbildning som värdeskapande lärande till fördjupat lärande, mer självständiga elever och färre konflikter i klasserna. Man har också sett ökad måluppfyllelse.

Liknande resultat ser vi även på vår skola där vi i flera år medvetet har praktiserat ett entreprenöriellt förhållningssätt. Det är också här vår empiriska erfarenhet kommer in. I vår verktygslåda finns nämligen en palett av olika metoder, alltifrån klassisk katederundervisning till ämnesövergripande entreprenöriella projekt – allt för att gynna varje elevs individuella behov och undvika att se Sveriges elever som en homogen massa där alla måste göra samma sak samtidigt enligt en och samma mall. Vi ska ej heller glömma att samtliga pedagogiska grepp och metoder har gemensamt att de kräver ett starkt pedagogiskt ledarskap med en lärare som tydligt leder undervisningen. Detta gäller naturligtvis även det entreprenöriella lärandet. Elevens uppdrag ska aldrig blandas ihop med pedagogens.

Vi opponerar oss också emot Skogstads åsikter om elevinflytande.

Språkutvecklande forskning (till exempel professor Pauline Gibbons) hävdar nämligen att vi måste utgå från eleverna för att få syn på vad de kan och för att reda ut eventuella missuppfattningar. Detta är att ge alla elever samma chans. Vi lärare bör ta avstamp från elevernas horisont för att sedan vidga denna och vidga den igen. Elevinflytande handlar inte, som Skogstad skriver, om att befästa elevernas redan befintliga kunskaphorisont utan snarare om att ge eleverna alla förutsättningar att expandera denna horisont till oändlighet. Om vi inte känner till elevens verklighet – hur ska vi då någonsin kunna vidga den?

Till syvende och sist handlar vårt dagliga uppdrag om att ge varje unge varje förutsättning i världen att utvecklas till sin fulla potential. Det ligger i vår profession att välja metoderna för att leda eleverna dit. Entreprenöriellt lärande är en av dem.

DN Debatt. 22 november 2017

Debattartikel

Isak Skogstad, högstadielärare:

["Oklar läroplan gör att elever kan prata sig till höga betyg"](#)

Repliker

Tre lärare som undervisar på en skola med entreprenöriell inriktning i Huddinge:

["Påståendena saknar stöd i forskning och empiri"](#)

Läs fler artiklar på [DN Debatt](#).

Ämnen i den här artikeln:

DEN SVENSKA SKOLAN

Följ

SKOLAN

Följ

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribenten svarar för åsikter i artikeln.

Carina Hafrén, förstelärare i entreprenöriellt lärande

Yvonne Törnlund, förstelärare i språkutveckling och entreprenöriellt lärande

Maria Wiman, förstelärare i läsutveckling med entreprenöriell inriktning

Samtliga arbetar på Östra grundskolan i Huddinge

Kommentera artikeln

I samarbete med tjänsten Ifrågasätt erbjuder DN nu möjligheten att kommentera

artiklar på Ledare, DN Debatt, Kultur, Insidan och Sthlm. Kanske kan du bidra med andra synvinklar och fakta? Håll dig till ämnet och håll en god ton. Visa respekt för andra skribenter och berörda personer i artikeln. Vi tar bort inlägg som vi bedömer är olämpliga.

IFRÅGASÄTT
BETA

Logga in/Skapa konto

Skriv din kommentar...

Lägg till referens

Kommentera

Ingen har skrivit något än, starta diskussionen.

Läs om hur Ifrågasätt använder cookies.

IFRÅGASÄTT
BETA

Senaste i ämnet **Den svenska skolan**

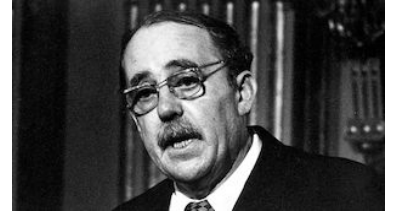
[Tillbaka till toppen](#)

Andra läser.

Nordkorea: Trump "ber om kärnvapenkrig"

Julhjältar, lucka 3: Faster Milla i Heinrich Bölls "Ej blott i juletid"

Amina Manzoor: All plast är inte dålig, men rensa ut den som är det

